

Johanna van Vlaanderen

Gravin en keizerin

ca. 1194 - 1244

Vrouwen die hier bij ons ooit als vorstin of landvoogdes de scepter zwaaiden? En of! Johanna's, Margaretha's, Maria's en een Isabella. Hun namen fleuren onze geschiedenisboekjes op. Lang voor de feministische beweging. Gravin Johanna van Vlaanderen beet de spits af, begin 13de eeuw. Maar een rimpelloos bewind was haar niet beschoren.

Johanna is tien en haar zus Margaretha acht, als vader Boudewijn IX meetrekt met de 4de kruistocht. Niet naar Jeruzalem om het te bevrijden van de moslims, maar, misleid door de Venetianen, naar Constantinopel. De kruisvaarders plunderen en verwoesten de stad en Boudewijn wordt er tot keizer gekroond. Een vergiftigd geschenk. Nog geen jaar later verslaan de Bulgaren Boudewijn en nemen hem gevangen. De keizer verdwijnt spoorloos, in een waas van geheimzinnigheid. Als het rampzalige nieuws in het westen bekend raakt, wordt Johanna gravin van Vlaanderen. 't Kind is amper twaalf ...

Omdat haar vader er keizer was, mocht Johanna zich keizerin van Constantinopel noemen, al heeft ze nooit een voet in die stad gezet.

Maar de gewiekste Franse koning Filips II August ruikt een kans om zijn greep op het machtige Vlaanderen te versterken. Als leenheer van de minderjarige gravin, haalt hij Johanna en Margaretha naar Parijs 'om er onder scherp toezicht hun opvoeding te voltooien'.

Op haar achttiende huwt de koning Johanna uit aan Ferrand van Portugal. Een pion op mijn politiek schaakbord, denkt Filips. Maar de Portugees laat zich niet manipuleren. Ferrand sluit een verbond met de koning van Engeland en met de Duitse keizer, Frankrijks vijanden. Verkeerde gok, want na enkele bloedige schermutselingen lijdt de coalitie in Bouvines een smadelijke nederlaag.

Zonder haar gevangen genomen echtgenoot moet gravin Johanna het dertien jaar alleen

Netwerken in de middeleeuwen is precies zoals vandaag. Johanna van Vlaanderen, eigenlijk beter bekend als Johanna van Constantinopel, voor de gelegenheid hier in 't blauw, reikt een zoveelste oorkonde uit.

rooien. Ondanks de vernederingen ontpopt ze zich tot een wilskrachtige gravin. Verhinderen dat Parijs de wet blijft dicteren, kan ze niet. Maar in ruil voor financiële hulp verleent ze de steden belangrijke privileges. En om de wolinvoer uit Engeland veilig te stellen laveert ze behoedzaam tussen de Franse en de Engelse koning. In Vlaanderen sticht de vrome gravin ondertussen ook verscheidene kloosters en abdijen.

Ferrand komt vrij, maar overlijdt enkele jaren later. Johanna hertrouwt en sterft in 1244. Kinderloos. Fraaie beelden van haar kan je vandaag bewonderen in de begijnhoven van Kortrijk en Gent.

Het waas van geheimzinnigheid rond de dood van Boudewijn IX blijft de gemoederen beroeren. Zijn lichaam wordt nooit prijsgegeven. Men fluistert zelfs dat hij nog leeft. Twintig jaar later verschijnt in Vlaanderen een eremiet die beweert de overleden graaf te zijn. Believers en non believers nemen het tegen elkaar op. Bij een grondige ondervraging valt de pseudo-Boudewijn door de mand en de gravin laat hem terechtstellen.